

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 20 ____ р

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»**

за освітньою програмою «Управлінська економіка та конкурентна політика»

на тему: **«АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕРЕЖЕВОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Чебанов Артем Вадимович

(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Шатненко Катерина Олегівна

(підпис)

ОДЕСА 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА ТІ ЇЇ ІНСТРУМЕНТИ	6
1.1. Сутність антимонопольної політики	6
1.2. Теоретичні основи антимонопольного регулювання	10
1.3. Інструменти антимонопольної політики	17
РОЗДІЛ 2. МЕРЕЖЕВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНЦІЮ	22
2.1. Особливості мережевої економіки.....	22
2.2. Заходи антимонопольного регулювання, що застосовуються до мережевих компаній та платформ	30
2.3. Механізми антимонопольного регулювання в мережевій економіці	34
РОЗДІЛ 3. АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В МЕРЕЖЕВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ	40
3.1 Заходи антимонопольного регулювання та їх ефективність у мережевій економіці.....	40
3.2. Роль та функції антимонопольних органів в Україні.....	43
3.3 Аналіз законодавства та роль антимонопольних органів в українській мережевій економіці	48
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток будь-якої правової держави та його гармонійна реалізація залежать від здатності організувати захист економічних інтересів. Антимонопольна політика держави - невід'ємний інструмент державного регулювання в ринковій економіці, що забезпечує можливість реалізації потенційної ефективності функціонування ринку народного господарювання. Актуальність обраної теми полягає в тому, що сучасна економіка характеризується швидким розвитком технологій та збільшенням ролі мережевих структур, що кардинально змінюють бізнес-середовище. Мережеві ефекти стають ключовими чинниками успіху компаній, особливо в сферах інформаційних технологій, комунікацій та цифрових платформ. Однак, разом із зростанням значення мережевих структур виникають і нові виклики, пов'язані з монополізацією ринку та антиконкурентною поведінкою.

З метою вивчення питань щодо антимонопольного регулювання мережевої економіки, проведено аналіз наукових досліджень, представлених у роботах вітчизняних науковців, таких як: О. М. Кудласевич [1], Р. В. Авдонін [3], С. В. Майстро [8], А. О. Кирилюк [11], Л.В. Нечипорук [18], О. І. Кравчук [22] та інші. Аналіз робіт зазначених авторів допомогли в детальному вивченні різних аспектів розвитку та проблем здійснення антимонопольної політики мережевої економіки в Україні.

Об'єктом дослідження є система антимонопольного регулювання в умовах мережевої економіки.

Предмет дослідження – механізми антимонопольного регулювання, які застосовуються до компаній, що функціонують у мережевій економіці, а також їх вплив на конкуренцію, споживачів та ринкову динаміку.

Мета дослідження – аналіз та оцінка ефективності антимонопольного регулювання в умовах мережевої економіки, визначення основних викликів та

розробка рекомендацій для покращення механізмів контролю за монопольними структурами та антиконкурентними практиками.

Для досягнення мети дослідження необхідно виконати наступні **завдання**:

- 1) виявити сутність антимонопольної політики;
- 2) дослідити теоретичні основи антимонопольного регулювання;
- 3) класифікувати інструменти антимонопольної політики;
- 4) визначити особливості мережевої економіки;
- 5) описати заходи антимонопольного регулювання, що застосовуються до мережевих компаній та платформ;
- 6) охарактеризувати механізми антимонопольного регулювання в мережевій економіці;
- 7) проаналізувати заходи антимонопольного регулювання та їх ефективність у мережевій економіці;
- 8) визначити роль та функції антимонопольних органів України;
- 9) провести аналіз законодавства та роль антимонопольних органів в українській мережевій економіці.

Для дослідження використано наступні **методи**: аналіз, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення, класифікація (для дослідження теоретичних аспектів); спостереження та порівняння (для аналізу антимонопольної політики держави).

Інформаційна база дослідження: наукові дослідження вітчизняних вчених, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, навчальні посібники, наукові статті.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох головних розділів, висновку та списку використаних джерел.

Дослідження антимонопольних інструментів регулювання мережевої економіки допоможе нам краще зрозуміти проблеми та перспективи розвитку цієї нової економічної системи. Ми можемо отримати знання про те, як мережева економіка впливає на конкуренцію, інновації, добробут споживачів, роль держави в регулюванні економіки.

Ці знання можуть бути цінними для розробки політики, спрямованої на стимулювання розвитку мережевої економіки та максимізацію її переваг для суспільства.

РОЗДІЛ 1. АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА ТІ ЇЇ ІНСТРУМЕНТИ

1.1. Сутність антимонопольної політики

Ідеї антимонопольної політики з'явилися ще в античні часи. Так, у Стародавньому Римі існували закони, які забороняли скуповувати всі запаси товару, щоб потім продавати їх за завищеними цінами.

У XIX столітті, з розвитком капіталізму, монополії стали поширеним явищем [1]. Це призвело до зростання цін, погіршення якості товарів і послуг, а також до обмеження можливостей для розвитку малого та середнього бізнесу.

Вперше антимонопольні закони були прийняті в США та Європі в кінці XIX - на початку XX століть. Ці закони забороняли антиконкурентні угоди, зловживання монополюючим становищем та концентрацію капіталу [2].

Сьогодні антимонопольна політика є важливою складовою частиною економічної політики більшості країн світу. Її цілі та принципи закріплені в міжнародних правових актах, таких як Угода про захист конкуренції Світової організації торгівлі (СОТ).

Отже, антимонопольна політика — це ініціатива держави знизити рівень монополізації в економіці шляхом превентивних і регресних дій проти монополюючих (що зазвичай передбачає домінування) зловживань на ринках [3]. Це також фінансова, інформаційна, консультативна підтримка чи будь-який інший вид допомоги будь-якому суб'єкту господарювання, який сприяє конкуренції.

Антимонопольна політика є важливою складовою частиною державного регулювання економіки, оскільки монополії можуть призводити до негативних наслідків, таких як:

- високі ціни, тобто монополісти можуть встановлювати високі ціни на свої товари та послуги, оскільки вони не мають конкурентів;
- низька якість через те, що монополісти не мають стимулів до покращення якості своїх товарів та послуг, оскільки вони не мають конкурентів;

- зменшення інновацій, тому що монополісти не мають стимулів до розробки нових товарів та послуг, оскільки вони не мають конкурентів;
- уповільнення економічного зростання, оскільки монополізація зменшує конкуренцію та інновації.

Таким чином, антимонопольна політика бореться з монополією та її явищами. Функціями антимонопольної політики є забезпечення ефективного функціонування ринків, попередження й заборона монополістичної діяльності та демонополізації, яка є здоровою протидією проявам монополізму.

Підтримання конкурентного середовища є ключовим принципом, який допомагає запобігти негативному впливу монополістичних структур на соціально-економічні процеси.

Антимонопольна політика зумовлює антимонопольне регулювання, яке встановлюється на основі реалізації антимонопольного законодавства. Головним органом виконавчої влади в Україні, відповідальним за антимонопольну політику, є Антимонопольний комітет України (АМКУ) – державний орган зі спеціальним статусом [4].

Антимонопольне регулювання спрямоване на вирішення таких завдань:

- 1) Формування сприятливого для економічної ситуації, що складається, конкурентного середовища та його розвиток.
- 2) Створення нормативно-правової бази щодо монополістичних фірм і конкурентної боротьби.
- 3) Регулювання дотримання умов чесної конкурентної боротьби та законодавчих актів щодо конкуренції.
- 4) Підтримка малого та середнього підприємництва.

Ці завдання реалізуються за допомогою двох напрямів діяльності інституту антимонопольної політики:

- розробка антимонопольного законодавства;
- створення системи органів, що здійснюють контроль за порушеннями законодавчих норм антимонопольного регулювання.

Основна суть антимонопольної політики, що проводиться урядом, полягає в тому, щоб з вигодою використовувати великомасштабну економіку, а також нейтралізувати її побічні наслідки, що проявляються у зв'язку з ослабленням конкуренції на ринках країн [4].

Антимонопольна політика використовує різні методи та інструменти для регулювання монополій, такі як: ціноутворення (тарифи) і прибутки природних монополій, заборона поглинання та злиття, а також контроль за діяльністю на монополізованих ринках. Так само напрями антимонопольної політики можна представити у вигляді схеми на рис 1.1.:

Рис. 1.1. Напрями антимонопольної політики

Джерело: складено автором на основі [4]

У світовій практиці антимонопольна політика передбачає чіткий контроль державної допомоги, який допомагає відновити баланс або встановити його для різних окремих суб'єктів, бізнес-зон або територій.

Ринок, поряд з ринковою економікою, має свої плюси і мінуси. Одним із недоліків, який виявляється як негативний елемент економічної системи будь-якої нації, є монополія та монополістичні тенденції.

Ринкова економіка базується на основних принципах вільних відносин між суб'єктами ринку і передбачає можливість необмеженого входження на ринок

нових підприємств. Хоча на сучасному етапі реалізація цієї умови, яка є одним з основних чинників ринкової економіки, зазнає своїх труднощів. Якщо говорити на всесвітньому масштабі, то однією з найосновніших проблем економіки є монополізація ринку, що має резистентність до багатьох інструментів і автоматично спричиняє низку проблем, які утворюють значні бар'єри для розвитку самої економіки, як окремої країни, так і всього світу. А загалом монополії сприятливо впливають на зростання цін, скорочення виробництва, а також на рівень якості товарів та інше, і це завдає значної соціально-економічної шкоди [5].

Виникнення монополій з усією шириною проблем потребувало відповідної уваги як створення регулятора, яким є держава. Це обумовлено тим, що держава здатна своєчасно впливати на саму економіку країни для досягнення стабільності та максимальної ефективності економічного інституту і має для цього найбільші можливості серед суб'єктів економіки. Держава для досягнення ефективної роботи сектору економіки використовує потужні регулювальні інструменти та діє в межах існуючих рамок, які мають різний масштаб у різних країнах і забезпечують гідний рівень життя населення, а це важливий фактор у прерогативі різних країн. Так само як регулятор держава обмежує діяльність монополій, забезпечує гідний рівень і якість товарів, що дає змогу зберегти конкурентне середовище, дає поштовх для інновацій і розвитку, що зрештою призводить до зростання економіки та покращує благополуччя громадян.

Необхідно зазначити, що цілі антимонопольного регулювання мають максимальну схожість із завданнями цього інституту, що свідчить про чіткий регламент його діяльності, необхідний для реального регулювання ринку.

На сьогодні антимонопольну діяльність у рамках законодавства поділяють на такі види:

- американське, сутність якого полягає в обмеженнях монополій у ролі структурної одиниці;

– європейське, яке спрямоване на створення негативних наслідків домінуючого становища монополій, а не на боротьбу з монополіями в їхній конкретній особі.

Отже, антимонопольна політика є невід'ємною складовою державного регулювання економіки, спрямованою на забезпечення справедливої конкуренції та запобігання зловживанням монопольним становищем. Так само можна виділити що вона відіграє особливо важливу роль у мережевій економіці, де існує висока концентрація ринку та значні бар'єри для входу нових гравців. Мережеві галузі, такі як телекомунікації, енергетика та транспорт, потребують особливо ретельного нагляду для забезпечення справедливої конкуренції та захисту прав споживачів.

1.2. Теоретичні основи антимонопольного регулювання

Сучасний розвиток економіки характеризується монополіями, що призводить до неефективного використання та перерозподілу ресурсів, що перешкоджає будь-якій ймовірності добре структурованої ринкової економіки. На думку Майстро С., українська антимонопольна політика має зосереджуватися на двох основних принципах: контроль за зловживаннями та економічна поведінка конкретних суб'єктів. Крім того, також рекомендується підходити до цієї зони з оглядкою: ліквідувати не будь-яку монополію, а лише ту, діяльність якої має негативні наслідки.

Слід зазначити, що, у свою чергу, обмеження конкуренції змінює і спотворює дію ринкових сил, і призводить до нераціонального розподілу. Така ситуація негативно впливає на підприємницьку діяльність.

Учасники ринку є ключовими гравцями на бізнес-арені. Захист підприємництва залежить від ефективного виконання антимонопольного законодавства, яке забезпечує паритет серед конкурентних агентів у їхній діяльності та запобігає перешкодам для вільного потоку товарів. Це вимагає підвищеної пильності щодо випадків економічної консолідації та обмеження

бюрократичної участі в комерційних підприємствах. Анемічні конкурентні відносини, що сприяють надмірним рівням трансакційних і виробничих витрат в економіці, перешкоджаючи належному функціонуванню бізнесу.

Розглянемо процес регулювання природних монополій, щоб краще зрозуміти специфіку антимонопольного регулювання загалом, використовуючи класичний підручник "Економікс" авторів Кемпбелла Р. Макконелла та Стенлі Л. Брю [6].

Більшість галузей, де діють чисті монополії, є природними монополіями і, отже, підлягають суспільному регулюванню. Наприклад, і ціни, встановлені підприємствами, такими як залізниці, телефонні компанії, постачальники природного газу та електроенергії, регулюються урядовими регуляторними органами або департаментами. Розглянемо параметри попиту та витрат природної монополії (рис. 1.2).

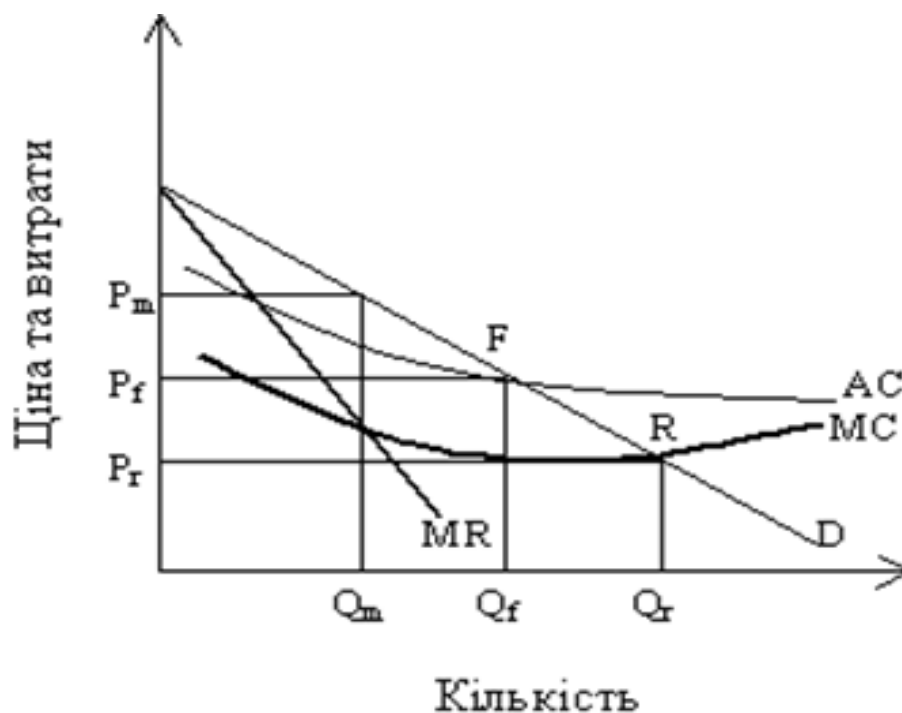

Рис. 1.2. Регульована монополія.

Джерело: побудовано автором на основі [6]

Через великі постійні витрати, крива попиту перетинає криву середніх витрат у місці, де середні витрати ще знижуються. Це свідчить про те, що у даній галузі було б непрактично мати багато фірм, оскільки розділення ринку між ними призвело б до збільшення граничних витрат. Співвідношення між ринковим попитом та витратами таке, що нижчі витрати на одиницю продукції можливі тільки для одного виробника.

Застосовуючи правило $MR = MC$, ми визначаємо, що ціна та кількість, які максимізують прибуток нерегульованого монополіста, позначаються як P_m і Q_m . Оскільки ціна перевищує середні витрати, монополіст отримує значний економічний прибуток, що призводить до нерівності доходів та недовикористання ресурсів. Таким чином, виникає питання: чи може державне регулювання призвести до кращих результатів для суспільства?

Проаналізувавши оптимальну ціну $P = MC$, якщо метою регулятивного органу є досягнення ефективного розподілу ресурсів, варто встановити максимальну ціну для монополіста, яка дорівнює його граничним витратам. Оскільки крива граничних витрат перетинає криву попиту лише в одній точці, зрозуміло, що ціна P_r єдине значення, що дорівнює граничним витратам.

Накладення максимальної ціни, яка встановлюється законодавчо, є причиною того, що крива ефективного попиту монополіста стає P_rRD , а крива попиту стає абсолютно еластичною, і, таким чином, $P_r = MR$ до точки R , де регульована ціна втрачає ефективність. Важливим є те, що за законодавчо встановленої ціни P_r монополіст максимізує прибуток чи мінімізує збитки, виробляючи Q_r одиниць продукції, оскільки саме при цьому випуску $MR(P_r) = MC$.

Заборонивши встановлення ціни вище за P_r на одиницю продукції, регулювальний орган призводить до того, що монополіст втрачає стимул обмежувати випуск для того, щоб отримати вигоду від вищої ціни. Шляхом встановлення законної ціни P_r і дозволу монополісту вибирати обсяг випуску, що максимізує його прибуток чи мінімізує збитки, можуть бути отримані результати, схожі на ті, що в характерні для чистої конкуренції, і пов'язані з

розподілом ресурсів. Виробництво здійснюється, коли $P_r = MC$, і ця рівність вказує на ефективний розподіл ресурсів для цього продукту чи послуги. Ця ціна, яка забезпечує ефективність розподілу ресурсів, називається суспільно оптимальною ціною.

Тепер розглянемо ціну, яка забезпечить "справедливий прибуток": $P = AC$. Встановлення максимальної ціни для монополіста на рівні P_r викликає питання про збитки регульованої фірми. Ціна, яка дорівнює граничним витратам, буде настільки низькою, що середні валові витрати не будуть покриті, як показано на рис 1.2. Неминучим результатом будуть збитки в короткостроковому періоді і банкрутство монополіста в довгостроковому плані.

Виникає питання щодо можливих заходів регулювальних органів. Один з варіантів - надання субсидій, достатніх для компенсації збитків, які виникають від ціноутворення на рівні граничних витрат. Інший варіант - виправдати цінову дискримінацію з надією, що додатковий дохід, отриманий таким чином, дозволить фірмі покрити свої витрати.

Більшість регулювальних органів у США дотримуються третього підходу: вони встановлюють ціну, яка забезпечує справедливий прибуток. Валові витрати охоплюють нормальний, чи "справедливий", прибуток. Тому ціна, яка забезпечує нормальний прибуток, на малюнку 1 є P_f , де ціна дорівнює середнім витратам. Оскільки крива попиту перетинає середні витрати тільки у точці F, то P_f є єдиною ціною, яка дозволяє отримати справедливий прибуток.

Порівняння результатів суспільно оптимальної ціни ($P = MC$) і ціни, яка забезпечує справедливий прибуток ($P = AC$), викликає дилему в політиці, іноді називану дилемою регулювання. Незважаючи на цю проблему, регулювання може покращити результати монополії з суспільної точки зору. Регулювання цін може одночасно знизити ціни, збільшити обсяг виробництва і зменшити економічні прибутки монополій.

Протягом тривалого періоду часу уряди використовували різні інструменти, такі як податки, регулювання цін та державна власність, для контролю зловживань, що можуть виникати внаслідок недосконалої конкуренції.

Податки іноді використовувалися для пом'якшення соціальних наслідків монополії, шляхом зменшення прибутків цих підприємств. Хоча це може бути сприйнято як позитивний ефект регулювання соціальних аспектів, податкове навантаження також може призводити до спотворень у виробництві. Податок може зменшити прибуток монополії, але не може вплинути на її обсяг виробництва. Якщо податок підвищує граничні витрати виробника, це може призвести до подальшого збільшення цін і скорочення обсягу виробництва.

Регулювання цін на більшість товарів і послуг використовувалося урядами, частково як засіб для стримування інфляції, частково для контролю цін у галузях з високим ступенем концентрації. Проте цей метод регулювання вважається недосконалим, оскільки він часто призводить до численних спотворень, що підривають ефективність економіки.

У багатьох країнах, включаючи Сполучені Штати, існують різні підходи до контролю недосконалої конкуренції. До цих підходів відносяться державне регулювання, антитрестовська політика і стимулювання конкуренції [7].

Державне регулювання дозволяє спеціалізованим органам наглядати за цінами, обсягами виробництва та іншими аспектами діяльності підприємств у регульованих галузях, таких як комунальні послуги і транспорт. Це надає можливість державному контролю без переходу власності на ці підприємства.

Антитрестовська політика включає закони, що забороняють деякі види поведінки, яка може призвести до обмеження конкуренції, а також обмеження деяких ринкових структур, таких як монополії.

Подальшим методом боротьби з ринковою владою є стимулювання конкуренції. Це може включати заохочення великих підприємств до конкуренції та зменшення перешкод для входу нових учасників на ринок.

Антимонопольна політика в сучасних соціально-економічних умовах стикається з серйозною проблемою: не просто усунути монополію у формальному сенсі, а фактично встановити конкурентоспроможність ефективного середовища, яке може сприяти постійному розширенню економіки

та забезпечити антимонопольне законодавство, яке працює на підвищення якості конкурентних відносин людей із повним захистом.

Антимонопольна політика України зосереджена головним чином на підвищенні ефективності конкуренції та її вирішенні з комплексного державного захисту. Держава у своїх бізнес-втручаннях вживає заходів для забезпечення здорової конкуренції, ізолюючи тих, хто бере участь у вільній торгівлі, і не закриває очі на ті суб'єкти, які користуються своїм монопольним статусом. Специфіка та сфера дії цих антимонопольних норм встановлюються через законодавчі процеси.

Таблиця 1.1.

Розвиток конкурентоспроможної законодавчої та нормативно-правової бази в Україні

Дата видання	Назва документа
18.02.1992	Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності»
26.11.1993	Закон України «Про антимонопольний комітет України»
07.06.1996	Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»
11.12.1997	Указ Президента України "Про заходи щодо реалізації державної політики у сфері природних монополій»
26.02.1999	Указ Президента України "Про основні напрями конкурентної політики України на 1999-2000 роки»
20.04.2000	Закон України «Про природні монополії»
11.01.2001	Закон України «Про захист економічної конкуренції»
19.11.2001	Указ Президента України «Про основні напрями конкурентної політики України на 2002-2004 роки»

Джерело: складено автором на основі [8]

Наприклад, Закон «Про природні монополії» в Україні визначає економічні, організаційні та правові засади державного контролю над монополіями. Його головна мета – сприяти ефективній роботі ринків, для яких характерні природні монополії. Природна монополія виникає, коли попит на певний товар чи послугу найкраще задовольняється без конкуренції завдяки технологічним факторам, які обмежують можливість заміни товарів чи послуг. Отже, попит на ці товари та послуги менш чутливий до змін цін порівняно з іншими продуктами на ринку.

На додаток, існує ще декілька теоретичних основ антимонопольного регулювання.

Теорія ринкової влади: згідно з цією теорією, антимонопольне регулювання необхідне для запобігання зловживанню ринковою владою суб'єктами господарювання, що може призвести до монополізації ринків та зниження добробуту споживачів.

Теорія ефективності конкуренції: згідно з цією теорією, конкуренція призводить до більш ефективного розподілу ресурсів та кращого задоволення потреб споживачів. Тому антимонопольне регулювання спрямоване на стимулювання конкуренції та запобігання антиконкурентній поведінці, яка може призвести до зниження ефективності.

Теорія суспільного виграшу: згідно з цією теорією, антимонопольне регулювання може призвести до збільшення суспільного добробуту за рахунок зниження цін, поліпшення якості товарів і послуг, а також стимулювання інновацій.

Зрештою, ситуацію можна підсумувати таким чином, що Україна наразі має законодавчу базу державної конкурентної політики — та її принципи — хоча й дієві, але з іншого боку, відкриваються нові проблеми в конкурентній діяльності: проблема вимагає нових підходів у відповідь. Відтепер усі питання, які стоять на порядку денному антимонопольної політики, потребують згладжування — разом із здоровою підтримкою та зростанням економічної

конкуренції — все ще мають бути одним із основних складових економічної політики України.

1.3. Інструменти антимонопольної політики

Специфічні характеристики розвитку та функціонування різноманітних монополізованих ринків зумовлюють необхідність використання відповідних інструментів антимонопольної політики.

Інструменти антимонопольної політики - це комплекс заходів, які використовуються державою для запобігання антиконкурентній поведінці та стимулювання конкуренції на ринку. Їх мета - забезпечити справедливі умови для ведення бізнесу та захистити споживачів від монопольних зловживань [9].

Державна антимонопольна політика спрямована на створення та підтримку конкурентного середовища на ринку, яке сприяє економному розподілу ресурсів, зниженню цін, покращенню якості продукції та послуг, а також стимулюванню інновацій. Для реалізації цієї політики держава використовує широкий спектр інструментів, які можна поділити на дві групи: прямі та непрямі.

Прямі інструменти державного регулювання передбачають безпосереднє втручання в діяльність суб'єктів господарювання. Непрямі інструменти державного регулювання спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку конкуренції [10].

Згідно з таблицею 1.2., кожен з інструментів має свої характеристики, які впливають на його ефективність. Так, приписи, заборони та обмеження мають найнижчі темпи впливу та рентабельності, але водночас вони можуть бути ефективними в умовах високого рівня монополізації ринку. Встановлення лімітів, нормативів, умов отримання дозволів, ліцензування мають помірні темпи впливу та рентабельності, але вони можуть бути ефективними в умовах помірного рівня монополізації ринку. Пільги, кредитування, державне

фінансування мають найвищі темпи впливу та рентабельності, але вони можуть бути ефективними лише в певних сферах діяльності.

Таблиця 1.2.

Узагальнені характеристики інструментів реалізації антимонопольної політики держави

Інструмент	Характеристика регулятивного впливу	Умови результативного використання, за параметрами ринкових відносин		
		конку- рентність	темпи росту обсягів продажу	рівень рентабельності операції
Приписи, заборони та обмеження	Прямий регуляторний вплив і втручання в господарську діяльність суб'єктів господарювання	Низька, відсутня	Низькі, помірні	Високий
Встановлення нормативів	Встановлення меж і обмежень діяльності (економічної конкуренції та концентрації)	Помірна	Середні, високі	Середній
Ліцензування	Встановлення умов та порядку отримання дозволів на окремі види діяльності	Середня	Середні, високі	Високий
Квотування	Запровадження обмежень на виробництво чи торгівлю певними товарами та послугами	Середня	Високі	Високий
Регулювання цін	Встановлення фіксованих правил ціноутворення, які обмежують прибутковість	Низька, відсутня	Середні	Високий
Регулювання тарифів	Встановлення ставок оплати виробничих, інфраструктурних та інших послуг	Низька, відсутня	Низькі, помірні	Високий
Пільги	Надання прав на використання спеціальних форм господарської діяльності	Середня	Помірні	Середній
Пільгове кредитування	Кредитування (державна гарантія кредиту) на особливих умовах	Середня	Середні	Середній
Державне фінансування	Цільове виділення фінансових ресурсів на особливих умовах	Середня	Середні	Низький
Державне інвестування	Цільовий розподіл фінансових ресурсів на умовах участі держави	Помірна	Середні	Низький

Продовження таблиці 1.2.

Інструмент	Характеристика регулятивного впливу	Умови результативного використання, за параметрами ринкових відносин		
		конку- рентність	темпи росту обсягів продажу	рівень рентабельності операції
Надання субсидій	Надання безповоротної фінансової чи іншої ресурсної підтримки	Середня, висока	Низькі	Низький
Надання трансфертів, дотацій, субвенцій	Надання безповоротної фінансової чи іншої підтримки шляхом цільового перерозподілу бюджетних ресурсів	Середня	Середні	Низький
Антимонопольні виключення	Надання дозволів або надання інших можливостей для створення та ведення бізнесу	Висока	Середні	Помірний
Податкові пільги	Обмеження розміру або відстрочення податкових платежів для окремих видів бізнесу	Середня, висока	Середні	Низький
Інфраструктурні пільги	Створення та надання об'єктів інфраструктури на особливих умовах	Середня	Середні	
Податкові обмеження	Встановлення додаткових податкових нормативів або вилучень	Середня	Високі	Середній, високий
Державне замовлення товарів, робіт, послуг	Цільове державне фінансування (на спеціальних умовах) закупівель товарів, робіт і послуг для потреб держави та суспільства	Помірна	Середні	Низький

Джерело: складено автором на основі [9]

Таким чином, для ефективної реалізації державної антимонопольної політики необхідно використовувати комплексний підхід, який передбачає застосування як прямих, так і непрямих інструментів регулювання.

Вибір конкретних інструментів залежить від цілого ряду факторів, таких як стан ринку, рівень монополізації, цілі державної антимонопольної політики та ін.

Для успішного застосування інструментів державного регулювання необхідно створити сприятливе правове та інституційне середовище, а також забезпечити ефективний контроль за їх виконанням.

Висновки до розділу 1

На основі отриманих даних про антимонопольну політику та її інструменти дійшли наступних висновків.

1. Сутність антимонопольної політики полягає в створенні та підтримці умов для функціонування конкурентного ринкового середовища. Це досягається шляхом запобігання монопольній діяльності та зловживання монопольним становищем; сприяння розвитку конкуренції; захисту прав споживачів. Антимонопольна політика є важливою складовою частиною державної економічної політики. Вона спрямована на забезпечення ефективного функціонування ринкової економіки, стимулювання економічного зростання та добробуту населення.

2. Антимонопольне регулювання ґрунтується на принципах вільної конкуренції, рівноправності суб'єктів господарювання та захисту прав споживачів. Основними теоретичними основами антимонопольного регулювання є теорії ринкової влади, недобросовісної конкуренції та захисту прав споживачів.

3. Антимонопольна політика реалізується за допомогою системи прямих та непрямих інструментів. До прямих інструментів антимонопольної політики належать: заборона антиконкурентних угод та змов; заборона зловживання монопольним становищем; роз'єднання монополій. До непрямих інструментів антимонопольної політики належать: антимонопольне законодавство; державний контроль за концентрацією економічної влади; стимулювання розвитку конкуренції. Загалом, ефективна антимонопольна політика сприяє розвитку конкурентного середовища, стимулює інновації та забезпечує

економічну ефективність, що в кінцевому рахунку приносить користь як споживачам, так і бізнесу.

РОЗДІЛ 2. МЕРЕЖЕВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНЦІЮ

2.1. Особливості мережевої економіки

Період другої половини ХХ століття можна охарактеризувати як період динамічного поширення глобалізаційних тенденцій у світовій економіці. Це зумовлено активною інтернаціоналізацією.

Інтернаціоналізація економічних процесів корениться в транснаціоналізації виробництва та значному збільшенні прямих іноземних інвестицій, результатом чого є поява транснаціональних компаній, які здійснюють свій вплив на світовій арені.

Натомість, початок 21-го століття відзначається змінами в з'яві нового тренду соціальних модифікацій - розвиток переходу від промислової економіки до інформаційної економіки. Це відомо про те, що суспільство рухається до якісно нового етапу розвитку, де будуть створені нові принципи організації економічного життя.

Основні концепції, на яких обґрунтовується ідея інформаційної економіки, полягають у наявності інформації та знань [11]. Вони втрачають статус товарів і починають сприйматися як основні засоби виробництва, що виходять на передній план, такі традиційні засоби виробництва, як земля, праця і навіть капітал. Останній може бути відокремлений як обмежені ресурси.

В умовах обмежених трудових ресурсів стає очевидним, наскільки ринкові сили формують поведінку індивіда. Однак зміна фундаментальних принципів призводить до трансформації самого поняття ринку. Ця трансформація відбувається в рамках галузі, яка визначає правила та механізми виробництва, розподілу та руху товарів, була надана у вигляді огляду ринку реальної економіки.

Завдяки інформаційним технологіям відбувається прискорення економічних процесів, і в таких умовах наукові знання вже не можуть досягти за ними.

З початком його регулюючої ролі значення того, як він функціонує, починає зменшуватися у світовій мережі ринків до появи глобальної інформаційної мережі (глобального електронного середовища). Формування інформації відповідно з М. Кастельсом, функціональна мережа є ознакою переходу перед епохою інформації [12]. У процесі мережування економічних зв'язків виникає потреба в еволюція мережевої економіки.

Представлена концепція дещо обмежена за обсягом порівняно з ширшим поняттям інформаційно-комунікаційної економіки. Ця концепція охоплена наданою структурою.

Основна увага буде спрямована на мережеву економіку, яка охоплює як внутрішньо-корпоративну, так і міжпідприємницьку співпрацю. У результаті червона економіка стає життєво важливим аспектом інформаційної економіки, тісно пов'язаною з появою нових суб'єктів господарської діяльності, відомих як виробничі мережі. На компетентність цих мереж впливатиме глобальне впровадження виробництва.

Мережева економіка в основному базується на виробництві, а також розподілі мережевих благ, у яких коефіцієнт корисної дії полягає виключно через мережеві зв'язки, властивості яких: ефекти пастки (lock-in-effect); економія на масштабі виробництва [13]. З урахуванням мережевої економіки змінюється характер праці. З часом складається такий висновок, що праця дедалі більше стає загальною.

А.А. Гриценко стверджував, що теоретичним підґрунтям розуміння загальної праці є концепція спільно-розділеної діяльності [14]. Так само розвиток відносин дозволу втілюється здебільшого в поділі праці, приватній власності, а так само інститутах ринку, а ось щодо відносин спільності - в об'єднанні та усупільненні праці, інститутах держави та суспільної власності. Може виникнути питання про внесок окремого вченого в цей загальний результат, його потрібно вирішувати не на засадах приватної власності на інтелектуальний продукт, а на нормах загальної власності як історичної форми загальнорозподіленої власності, в якій приватна власність є лише однією зі

складових складнішої системи відносин привласнення [15]. Здебільшого є позиція С. В. Степаненка та Л. І. Яковенка, які визначають, що зміни в окремих елементах системи відносин власності спричинені переходом до новітнього сектору економічної системи постіндустріального суспільства, для позначення якого в літературі широко застосовуються два терміни: «knowledge economy», тобто економіка, що базується на знаннях, або «економіка знань», та «information economy», тобто економіка, що базується на інформації, або «інформаційна економіка» [16].

Потрібно взяти до уваги, що першим фактором виробництва мережевої економіки є інформація та знання, а фундаментом сталого розвитку економічної системи є інформаційно-цифрові технології, то серед основних умов її формування, а так само розвитку і можна виокремити:

- популяризація і розвиток Інтернет-технологій (найважливішою умовою існування мережевої економіки є інформаційно-комунікативне середовище, створене і так само підтримуване глобальною мережею Інтернет);

- у кредитної маси має бути наявність економічних агентів, а ще відповідна інфраструктура, яка здійснює можливість їхньої діяльності.

Загалом мережеве зростання віддачі створюється всією мережею і розподіляється в ній між усіма. Агенти, так само користувачі та конкуренти разом створюють так звану цінність мережі, але результати збільшення віддачі можуть бути розподілені нерівномірно між ними

- нові інструменти (можливість виникнення яких зумовлена глобальними комунікаціями) для реорганізації форм спільної діяльності людей, що використовуються під час розроблення принципів мережевої організації;

Зростання ефективності різного роду видів економічної інфраструктури через застосування засобів Інтернет-технологій, що призводить до модернізації інфраструктури економіки та створення мережевих інституційних структур [17]. Іспанський соціолог-постмарксист Мануель Кастельс, один із засновників теорії нової соціології міста. Міністр вищої освіти Іспанії. Вважається одним із провідних соціологів сучасності, що спеціалізується в галузі теорії

інформаційного суспільства, він згадав в одній зі своїх робіт, а саме «Становлення суспільства мережових структур», що різні види мереж, а саме: мережа глобальних фінансових потоків, мережа засобів масової інформації та інші. Так само формулює специфічний закон мережових структур, згідно з яким відстань (або інтенсивність і частота взаємодії) між двома точками (або соціальними станами) є коротшою, коли вони обидва виступають як вузли в тій чи іншій структурі, ніж тоді, коли вони не належать до однієї й тієї самої мережі.

Розвиток різноманітних мереж та інформаційних технологій супроводжуються глобалізацією процесів, що теж стимулює віртуалізацію фінансового капіталу, а саме існування його в комп'ютерних мережах [17].

Якщо говорити про віртуальний фінансовий капітал, то в цьому випадку він відірваний від матеріального виробництва, що свідчить про те, що він існує у сфері трансакцій, а також має свій особливий зміст, наприклад: є більш мобільним у часі та просторі, це якщо порівнювати з іншими формами капіталу; має свій особливий зміст, точніше: є більш мобільним у часі та просторі порівняно з іншими формами капіталу; має зв'язок із конкретним суб'єктом, із конкретним станом у соціальному просторі-часі лише за формою співвіднесення з конкретними суб'єктами; має зв'язок з конкретним суб'єктами, із конкретним станом у соціальному просторі-часі.

З цього випливає, що хоча віртуальні капітал-гроші, як світова супермережа, може бути приватизований обмеженим колом приватних осіб, проте не може бути контрольований ними, що зумовлено неорганізованістю та наявністю суперечностей серед власників корпоративно-мережевого ринку. За визначенням вітчизняних науковців внутрішні властивості глобального фінансового ринку, а саме [18]:

1) міжнародні масштаби вчинення правочинів і, відповідно, транскордонне переливання капіталу;

2) діяльність транснаціональних банків, фінансово-промислових груп, інвестиційних фондів і компаній, пенсійних і страхових фондів, глобальних транснаціональних корпорацій як суб'єктів ринку;

- 3) доступність для інвесторів та позичальників;
- 4) безперервність процесів інвестування, кредитування, торгівлі валютою і цінними паперами; використання глобальних електронних мереж - фактори економічного розвитку, оскільки кожна з них сприяє розвитку економіки;
- 5) безперервність процесів інвестування, кредитування, торгівлі валютою і цінними паперами; використання глобальних електронних мереж.

Рівною мірою мікроекономічні та макроекономічні параметри національних господарських систем (обсяги та напрями інвестицій, маркетингова стратегія, напрями зростання, структурні зрушення в національних господарських системах та у світовому поділі праці, рівень і динаміка інфляції) формуються під впливом кон'юнктури фінансових ринків, на яких переважає обмежене коло фінансових ТНК, що конкурують між собою та створюють взаємно перехресні віртуальні фіктивні мережі, у світі розгортається фінансова глобалізація, а також фінансові глобалізаційні мережі [17].

Одним із головних ризикоутворюючих чинників економічної системи в умовах глобалізації визнають поширення ознак ринкової економіки як системи, що самоорганізується, на все світове господарство, а ось другий тип ризиків глобалізації пов'язують із мережевими структурами фінансових та організаційних систем, точніше: несиметричним розподілом інформації, яка тільки на перший погляд є надмірною, а в реальній дійсності є доступною не для всіх і поширюється нестабільно.

Так само слід уточнити, що інформація між вузлами мережевої системи (фінансовими центрами) обертається в режимі реального часу, внаслідок чого порушення в одній частині системи миттєво поширюється на всю систему. Виникає якоюсь мірою антогонізм: участь в інформаційно-фінансовій системі за браку інформації підкреслює нестійкість розвитку та кризи, а неучасть позбавляє надії на розвиток у межах ринкової економіки [19].

Посилення ролі інформації та знань як новітніх об'єктів власності, перехід їх у важливий ресурс виробництва нагтовхує на ускладнення соціальної структури суспільства, формування нового соціального прошарку власників

знань та інформації, які знають, як розподілити знання для виробництва, використовують знання та інформацію у своїх інтересах.

Виникає парадокс: участь в інформаційно-фінансовій системі за недостатності інформації зумовлює нестійкість розвитку та кризи, а неучасть позбавляє надії на розвиток у межах ринкової економіки. Зростання ролі інформації та знань як новітніх об'єктів власності, перетворення їх на важливий ресурс виробництва призводить до ускладнення соціальної структури суспільства, формування нового соціального прошарку власників знань та інформації, які знають, як розподілити знання для виробництва, використовують знання та інформацію у своїх інтересах [19].

Американський учений австрійського походження; економіст, публіцист, педагог, один із найвпливовіших теоретиків менеджменту XX століття Пітер Фердинанд Дракер вважав, що в суспільствах із домінантами знань провідними групами будуть працівники знань (knowledge workers), адміністратори знань (knowledge executives), професіонали знань (knowledge professionals), підприємці знань (knowledge entrepreneurs) [19].

В умовах мережевої економіки особливого значення набуває інтелектуальна власність, що науковці пояснюють інтелектуалізацією власності, яка тягне за собою суттєві зміни в усій економічній системі постіндустріального суспільства (поряд із сервісизацією та інформатизацією економіки).

Процеси інтелектуалізації, які охоплюють відносини власності та поширюються на функціонування економічної системи загалом, повністю реалізуються лише за умов розвиненого ринку об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ), Відповідно, вартість цих продуктів розглядається як вартість прав, а об'єктами купівлі продажу стають охоронні документи, що підтверджують право на використання об'єктів інтелектуальної власності [19].

З огляду на зазначене зауважимо, що зміни відносин власності відбуваються в умовах формування постіндустріальної економіки, і вони такі:

- об'єкти власності - поширення нематеріальних об'єктів у формі інтелектуальної та віртуальної власності;

- суб'єкти власності - поява нових суб'єктів
- власників інформації та знань;
- співвідношення між різними типами, формами та видами власності, плюралізм форм і видів власності;
- структура власності;
- зменшення абсолютного і переважання часткового привласнення.

Посилаючись на те, що переважним фактором виробництва мережевої економіки є інформація і знання, та враховуючи особливості трансформації відносин власності в умовах формування постіндустріальної економіки, пропонуємо визнавати такі особливості інтелектуальної власності в умовах мережевої економіки [20]:

1. Система відносин власності зазнає суттєвих трансформацій, що виражається в:

а) зміні об'єктів власності (ними стають нематеріальні - інтелектуальні та віртуальні субстанції) і суб'єктів власності (власники інтелектуальних ресурсів за умов поширення їх інституціоналізації та деперсоніфікації);

б) зменшення абсолютного і переважання часткового привласнення, розшарування прав власності та поширення різноманіття форм і видів власності.

2. Реалізація функцій володіння, використання і розпорядження має свої особливості щодо таких об'єктів інтелектуальної власності, як інформація і знання. Функція володіння знаннями повною мірою реалізується тільки їхнім носієм, тоді як інтелектуальне володіння інформацією може доповнюватися володінням матеріальним носієм цієї інформації і реалізуватися широким колом суб'єктів. Використання знань та інформації, вилучення з них корисних властивостей здійснюється через інтелектуальну працю і є індивідуальним актом з урахуванням суб'єктивності процесу мислення. Функція розпорядження знаннями суб'єкта полягає в можливості їх об'єктивувати, перетворити на інформацію, розпорядження якою здійснюється без її відчуження через розповсюдження в мережі.

3. Інтелектуальна власність може перебувати як в особистій, так і в приватній формі, тобто використовуватися індивідом для задоволення своїх потреб або для власного збагачення. Внесок окремого науковця у загальний результат у мережевій економіці слід визначати не за принципами приватної власності на інтелектуальний продукт, а за принципами загальної власності як історичної форми спільно-розділеної власності.

Формування наукової мережі на базі регіональних інноваційних центрів та поширення наукової інформації та знань дозволить підвищити конкурентоспроможність регіональних економічних суб'єктів у глобальному середовищі шляхом скорочення часового проміжку між реалізацією фундаментальних та прикладних розробок в інноваційних продуктах. Мережева економіка завдяки цьому процесу.

Створення регіональних інноваційних центрів має на меті підвищення якості інформації та прискорення поширення інформації серед наукових, освітніх, підприємницьких, громадських, фінансових інституцій та ін. Це сприятиме інтеграції регіональних зусиль.

Теми, що стосуються розвитку нових знань та потоків інформації щодо їх підтримки, розповсюдження та використання, наукова мережа, заснована на регіональних інноваційних центрах, не може існувати сама по собі.

Виникає потреба швидко збільшити конкурентоспроможність регіональної економіки на світовому ринку. Для цього необхідного комплексу питань, пов'язаних з розвитком різних форм мережевої економіки щодо залучення інвестиційних ресурсів для розвитку інноваційних продуктів та розповсюдження високотехнологічної продукції, необхідно прийняти стратегічні рішення на рівні регіонального управління з урахуванням швидких змін у технологіях та ризиках регіонального розвитку.

Таким чином, мережева економіка - це нова модель економічної організації, яка має як свої переваги, так і виклики. Її розвиток буде мати значний вплив на всі сфери життя суспільства. Антимонопольні органи повинні

стимулювати конкуренцію в мережевій економіці, щоб запобігти монополізації та стимулювати інновації.

2.2. Заходи антимонопольного регулювання, що застосовуються до мережевих компаній та платформ

Мережеві компанії та платформи відіграють все більш значущу роль у сучасній економіці. Їхні дії можуть суттєво впливати на конкуренцію, ціни, інновації та добробут споживачів.

В умовах, коли мережеві компанії та платформи володіють значною ринковою владою, існує ризик порушень з їхнього боку. Тому важливою складовою державного регулювання економіки є антимонопольне регулювання мережевих компаній та платформ.

Мережеві структури, що виникають у різних галузях економіки, мають значний вплив на конкурентне середовище. Ці структури включають телекомунікаційні мережі, енергетичні системи, транспортні мережі, цифрові платформи та інші інфраструктури, що забезпечують взаємодію між учасниками ринку [21]. Розглянемо основні аспекти впливу мережевих структур на конкуренцію.

Економія на масштабі та ефект мережі. Мережеві структури часто характеризуються високими початковими витратами на створення інфраструктури та низькими змінними витратами. Це призводить до економії на масштабі, де більші обсяги виробництва або надання послуг дозволяють знижувати середні витрати. Така ситуація може створити бар'єри для входу нових конкурентів на ринок, оскільки вони не можуть досягти аналогічної економії на масштабі.

Наступний аспект впливу - ефект мережі. Ефект мережі виникає, коли цінність продукту або послуги для споживачів зростає з збільшенням кількості користувачів. Це особливо характерно для цифрових платформ та комунікаційних мереж. Наприклад, соціальні мережі стають більш цінними з

збільшенням кількості користувачів, що створює потужний бар'єр для входу нових конкурентів.

Також існують різні бар'єри для входу на ринок. Створення та підтримка мережових структур вимагає значних інвестицій у технології та інфраструктуру. Новим учасникам ринку складно подолати технологічні бар'єри без достатнього фінансового ресурсу та технологічних знань.

У багатьох випадках мережеві галузі підлягають жорсткому державному регулюванню, що може створювати додаткові регуляторні бар'єри для нових учасників. Наприклад, ліцензування діяльності у сфері телекомунікацій або енергетики може бути складним і дорогим процесом.

Розглянемо, який вплив на споживачів мають мережеві компанії. Домінування кількох великих гравців у мережових структурах може обмежувати вибір для споживачів. Наприклад, у ринках мобільного зв'язку або інтернет-послуг споживачі можуть мати обмежену кількість постачальників, що впливає на ціни та якість послуг [22].

Споживачі можуть стати залежними від однієї мережі або платформи через високі витрати на переключення або відсутність альтернатив. Це може призвести до монопольної влади компаній, що контролюють ці мережі.

Для того, щоб бути успішними в мережевій економіці, компаніям необхідно розробити та реалізувати ефективні стратегії, які враховують особливості цієї економічної системи.

Компаніям необхідно чітко визначити мету та завдання, які вони хочуть досягти за допомогою мережевої структури. Це допоможе їм розробити стратегію, яка буде спрямована на досягнення цих цілей.

Мережевим компаніям також необхідно ретельно відбирати членів мережі. Члени мережі повинні мати необхідні ресурси, навички та досвід для досягнення спільних цілей.

Додатково вони мають розробити механізми для координації дій членів мережі. Це може включати в себе розробку спільних правил і процедур, а також створення каналів зв'язку та інформаційних систем.

Компанії повинні розробляти стратегії для управління ризиками, пов'язаними з мережевою структурою. Це може включати в себе розробку планів резервування, а також страхування ризиків. Важливо, щоб компанії мали конкурентні переваги, які відрізняють їх від конкурентів. Це може бути унікальний продукт або послуга, низькі витрати виробництва, сильний бренд або інші фактори.

Мережева економіка створює можливості для співпраці між різними компаніями. Це може бути співпраця в сфері досліджень і розробок, маркетингу, виробництва або інших сферах.

Тепер розглянемо, які існують типи стратегій компаній у мережевих структурах [23].

Стратегія партнерства. Ця стратегія передбачає співпрацю з іншими компаніями для досягнення спільних цілей. Партнерства можуть бути формальними або неформальними.

Стратегія альянсів. Ця стратегія передбачає створення альянсів з іншими компаніями для досягнення спільних цілей. Альянси зазвичай мають більш формальний характер, ніж партнерства.

Стратегія мережевого лідерства. Ця стратегія передбачає те, що одна компанія бере на себе лідерську роль у мережі. Компанія-лідер координує дії членів мережі та забезпечує досягнення спільних цілей.

Стратегія віртуальної організації. Ця стратегія передбачає створення віртуальної організації, яка не має фізичної штаб-квартири. Віртуальні організації складаються з членів, які працюють віддалено.

Антимонопольні органи в усьому світі вживають заходів для регулювання мережевих компаній з метою захисту конкуренції та добробуту споживачів. Найпоширеніші заходи антимонопольного регулювання, що застосовуються до мережевих компаній та платформ, включають [24]:

1. Заборона антиконкурентних угод та змов. Мережевим компаніям та платформам заборонено укладати угоди або брати участь у змовах, які мають на

меті обмежити конкуренцію. Це може включати угоди про фіксування цін, розподіл ринку або бойкот конкурентів.

2. Заборона зловживання монопольним становищем. Мережевим компаніям та платформам заборонено зловживати своїм монопольним становищем на ринку. Це може включати встановлення завищених цін, дискримінацію конкурентів або обмеження доступу до ринку.

3. Роз'єднання мережевих компаній. У деяких випадках держави можуть роз'єднати мережеві компанії, щоб зменшити їхню ринкову владу. Це може бути зроблено шляхом відокремлення інфраструктурного бізнесу компанії від її конкурентного бізнесу.

4. Регулювання цін. Держави можуть регулювати ціни, які мережеві компанії та платформи можуть стягувати за свої продукти та послуги. Це може бути зроблено для того, щоб запобігти встановленню завищених цін.

5. Стимулювання конкуренції. Держави можуть вживати заходів для стимулювання конкуренції на ринках, де домінують мережеві компанії та платформи. Це може включати надання субсидій конкурентам, зниження регуляторних бар'єрів для входу на ринок або заохочення інновацій.

Важливо зазначити, що конкретні заходи антимонопольного регулювання, які застосовуються до мережевих компаній та платформ, можуть варіюватися залежно від юрисдикції та конкретних обставин.

Крім цих загальних заходів, антимонопольні органи також можуть застосовувати більш спеціалізовані інструменти регулювання, які враховують особливості мережевих компаній та платформ.

Наприклад, вони можуть запровадити правила щодо збору та використання даних. Це може допомогти запобігти тому, щоб мережеві компанії використовували свої дані для придушення конкуренції. Також мережеві компанії можуть забезпечити доступ до платформ конкурентів, що може допомогти малим підприємствам конкурувати з великими мережевими компаніями. В їх компетенції ще запровадження правил щодо реклами та маркетингу.

Важливо зазначити, що антимонопольне регулювання мережеских компаній та платформ є складною та динамічною сферою. Для того, щоб ефективно регулювати цю сферу, державам необхідно постійно оновлювати свої інструменти та підходи.

2.3. Механізми антимонопольного регулювання в мережескій економіці

Антимонопольне регулювання в мережескій економіці є складним завданням, оскільки мережескі структури мають свої особливості, що впливають на конкурентне середовище. Існують різні механізми антимонопольного регулювання, які можуть бути використані для досягнення цієї мети, такі як: заборона злиття, регулювання цін, стимулювання конкуренції, захист прав споживачів [25]. Важливість цих механізмів обумовлена необхідністю забезпечення чесної конкуренції та захисту інтересів споживачів. Також важливо, щоб антимонопольне регулювання постійно вдосконалювалося та адаптувалося до нових умов ведення бізнесу.

Мережеска економіка характеризується домінуванням цифрових платформ та онлайн-сервісів, які володіють значними обсягами даних та мають значний вплив на споживачів. Це створює нові виклики для антимонопольного регулювання, адже традиційні механізми можуть бути неефективними в цій динамічній сфері.

Заборона антиконкурентних угод та змов залишається важливим інструментом для запобігання координації дій між онлайн-платформами з метою обмеження конкуренції. Особливу увагу слід приділяти неформальним домовленостям та алгоритмам, які можуть мати подібний ефект.

Алгоритми, які використовуються мережескими компаніями для ранжування контенту, рекомендацій та реклами, можуть мати значний вплив на конкуренцію та споживачів. Регулювання алгоритмів може включати в себе забезпечення прозорості, запобігання дискримінації та стимулювання конкуренції.

Накопичення та використання онлайн-платформами величезних обсягів даних про споживачів може призвести до недобросовісної конкуренції та порушення прав споживачів. Захист даних та забезпечення прозорості їх використання є важливим аспектом антимонопольного регулювання в мережевій економіці.

Держави можуть стимулювати конкуренцію на онлайн-ринку, сприяючи розвитку нових платформ, підтримуючи малий та середній бізнес, а також забезпечуючи доступ до ринку для нових учасників.

Заборона зловживання монопольним становищем потребує адаптації до специфіки онлайн-ринку, де монопольна влада може проявлятися в різних формах, наприклад, через контроль над даними, доступ до ринків або встановлення дискримінаційних умов.

Злиття та поглинання можуть суттєво змінити структуру ринку, особливо в мережових галузях. Державні регулятори, такі як антимонопольні служби, повинні уважно стежити за такими угодами та оцінювати їхній вплив на конкуренцію.

Важливо запобігати ситуаціям, коли компанії, що займають домінуюче становище на ринку, використовують свою владу для обмеження конкуренції. Регулярний нагляд за діями домінуючих гравців для виявлення практик, що обмежують конкуренцію (наприклад, демпінг, встановлення завищених цін). Введення штрафів та інших заходів впливу на компанії, що порушують антимонопольне законодавство.

Забезпечення рівного доступу до інфраструктури для всіх учасників ринку є критичним для підтримки конкуренції в мережових галузях. Вимоги до домінуючих компаній щодо надання доступу до їхніх мереж на рівних умовах для всіх конкурентів. Опублікування чітких і прозорих умов для використання мережевої інфраструктури.

У мережових галузях, де конкуренція обмежена або відсутня, державне регулювання цін може бути необхідним для захисту споживачів. Введення верхніх меж на ціни, які можуть встановлювати монополісти, щоб запобігти

завищенню цін. Контроль за тарифами на послуги, що надаються в мережеских галузях, таких як комунальні послуги та транспорт.

Підтримка та заохочення конкуренції є ключовими завданнями антимонопольної політики в мережескій економіці. Це включає підтримку нових учасників ринку, створення умов для легкого входу нових компаній на ринок, включаючи зменшення адміністративних бар'єрів і підтримку стартапів, а також надання грантів та субсидій для розвитку нових технологій та інноваційних рішень, що можуть сприяти підвищенню конкуренції.

Ефективне антимонопольне регулювання вимагає постійного моніторингу ринкової ситуації та звітності, проведення досліджень для оцінки стану конкуренції та виявлення потенційних проблем.

Мережеска економіка не має географічних меж, тому ефективне антимонопольне регулювання потребує тісного міжнародного співробітництва. Це може включати обмін інформацією, координацію дій та спільне розроблення регуляторних норм.

Динамічний характер онлайн-ринку та постійне виникнення нових технологій роблять антимонопольне регулювання складним та потребують постійного оновлення. Постає необхідність балансувати між захистом конкуренції та інноваціями. Виникає складність доказування зловживання монопольним становищем в онлайн-середовищі. Транснаціональний характер онлайн-платформ робить їх підзвітність перед національними регуляторами складною.

Важливо зазначити, що антимонопольне регулювання в мережескій економіці є постійно розвиваючоюся сферою. Державам, регуляторам та експертам необхідно постійно вивчати нові виклики та розробляти ефективні інструменти для захисту конкуренції та прав споживачів в онлайн-середовищі.

Розглянемо основні міжнародні практики антимонопольного регулювання в мережескій економіці. ЄС має жорстке антимонопольне законодавство та активну антимонопольну політику, спрямовану на захист конкуренції в мережескій економіці [26]. США мають динамічну антимонопольну політику, яка

ґрунтується на активній ролі Антимонопольного комітету США (FTC) та Міністерства юстиції [26]. Китай активно регулює діяльність онлайн-платформ, щоб захистити конкуренцію та права споживачів [26].

Антимонопольні органи країн по всьому світу проводять розслідування щодо онлайн-платформ, які підозрюються у зловживанні своїм домінуючим становищем на ринку. Наприклад, Європейська комісія оштрафувала Google на рекордні 4,3 мільярда євро за зловживання монопольним становищем на ринку пошукових систем [27].

Деякі країни розробляють правила та стандарти для регулювання алгоритмів, які використовуються онлайн-платформами для ранжування контенту, рекомендацій та реклами. Мета цього полягає в тому, щоб забезпечити прозорість, запобігти дискримінації та стимулювати конкуренцію.

Захист персональних даних та забезпечення прозорості їх використання є важливим аспектом антимонопольного регулювання в мережевій економіці.

Деякі країни, наприклад, Європейський Союз, запровадили жорстке законодавство про захист даних (GDPR), яке регулює збір, використання та передачу персональних даних [27].

Держави та антимонопольні органи стимулюють конкуренцію на онлайн-ринку, сприяючи розвитку нових платформ, підтримуючи малий та середній бізнес, а також забезпечуючи доступ до ринку для нових учасників. Це може включати надання фінансової підтримки, спрощення регуляторних норм та стимулювання інновацій.

Мережева економіка не має географічних меж, тому ефективне антимонопольне регулювання потребує тісного міжнародного співробітництва. Це може включати обмін інформацією, координацію дій та спільне розроблення регуляторних норм.

Різні правові системи та підходи до антимонопольного регулювання в різних країнах можуть ускладнювати міжнародне співробітництво. Відсутність єдиних міжнародних правил та стандартів для регулювання онлайн-платформ

може призвести до фрагментації ринку. Отже, виникає необхідність балансувати між захистом конкуренції та суверенітетом держав.

Висновок до розділу 2

На основі проведеного дослідження теми мережевої економіки та її впливу на конкуренцію можна зробити наступні висновки.

1. Мережева економіка характеризується домінуванням мережевих ефектів, коли цінність товару чи послуги зростає з кількістю користувачів. Вона базується на принципах децентралізації та автономності, коли учасники мережі можуть вільно взаємодіяти один з одним без посередництва центральних органів влади. Мережева економіка динамічна та мінлива, що обумовлюється постійним виникненням нових технологій та бізнес-моделей. Також вона глобальна, що дає можливість учасникам мережі виходити на нові ринки та співпрацювати з партнерами з усього світу.

2. Мережева економіка суттєво змінює правила гри на ринку, сприяючи як новим можливостям для підприємців, так і новим викликам для конкурентного середовища. Отже, мережевим компаніям забороняється вступати в угоди, які обмежують конкуренцію, такі як фіксування цін або розподіл ринків. Мережевим компаніям, які мають домінуюче становище на ринку, забороняється зловживати ним, наприклад, встановлювати несправедливо високі ціни або обмежувати доступ до ринку для конкурентів. Також вони зобов'язані отримувати дозвіл антимонопольних органів на злиття та поглинання, якщо такі угоди можуть призвести до значного обмеження конкуренції. У деяких випадках антимонопольні органи можуть встановлювати максимальні ціни на продукцію або послуги мережевих компаній. У крайніх випадках антимонопольні органи можуть зобов'язати мережеві компанії розділитися на дві або більше менших компаній, щоб підвищити конкуренцію.

3. Мережева економіка має ряд особливостей, які роблять її складною для регулювання. Антимонопольні органи повинні використовувати як традиційні

(заборона антиконкурентних угод, контроль за злиттями та поглинаннями та регулювання цін), так і нові механізми регулювання (регулювання алгоритмів, регулювання даних та регулювання платформ), щоб ефективно регулювати мережеві компанії та платформи та захищати конкуренцію. Успішна адаптація антимонопольної політики до умов мережевої економіки є ключовим фактором для забезпечення здорової конкуренції та сталого економічного розвитку.

РОЗДІЛ 3. АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В МЕРЕЖЕВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

3.1 Заходи антимонопольного регулювання та їх ефективність у мережевій економіці

Мережеві галузі, такі як телекомунікації, енергетика, транспорт та Інтернет-послуги, мають специфічні риси, що вимагають особливого підходу до антимонопольного регулювання. Ефективне регулювання таких галузей сприяє підтриманню здорової конкуренції, захисту споживачів та стимулюванню інновацій. Основні заходи антимонопольного регулювання та їх ефективність у мережевій економіці розглядаються нижче.

Контроль за злиттям та поглинанням запобігає утворенню домінуючих гравців, що можуть зловживати своїм становищем. Але може сповільнити процес укрупнення компаній, які могли б отримати економію на масштабі. Для даного заходу використовують індекс Герфіндаля-Хіршмана (ННІ) для вимірювання концентрації ринку до і після злиття або поглинання [28]. Аналізують вплив на конкуренцію, тобто оцінка того, як угода вплине на ринок, зокрема на ціни, якість послуг і інновації.

Запобігання зловживанням домінуючим становищем підтримує рівні умови для всіх учасників ринку, сприяє захисту споживачів, проте вимагає значних ресурсів для моніторингу та виявлення порушень. Для цього методу проводять моніторинг ринкової поведінки, тобто регулярний нагляд за діями домінуючих компаній для виявлення антиконкурентних практик. А також застосовують штрафи та інші заходи до компаній, що порушують антимонопольне законодавство.

Регулювання доступу до мереж сприяє розвитку конкуренції, дозволяє новим гравцям входити на ринок. Може вимагати додаткових інвестицій в інфраструктуру для забезпечення рівного доступу. Для цього забезпечують рівні

умови для всіх учасників ринку в доступі до інфраструктури та встановлюють чіткі правила та умови для використання мережевої інфраструктури.

Регулювання цін і тарифів захищає споживачів від завищених цін, стимулює ефективність. Однак воно може призвести до зниження прибутковості компаній і, як наслідок, до зменшення інвестицій в розвиток інфраструктури. При регулюванні цін і тарифів роблять введення верхніх меж на ціни, що можуть встановлювати монополісти. Також здійснюється контроль за тарифами на послуги, що надаються в мережевих галузях.

Стимулювання конкуренції сприяє динамічному розвитку ринку, стимулює інновації, але вимагає значних бюджетних витрат. Захід здійснюється шляхом підтримки нових учасників ринку, зменшенням адміністративних бар'єрів та підтримкою стартапів. Видаються гранти та субсидії для розвитку нових технологій.

Моніторинг і звітність забезпечує прозорість ринку, дозволяє швидко реагувати на зміни, та потребує значних ресурсів для збору та аналізу даних. Здійснюються регулярні дослідження ринку, оцінюють стан конкуренції та виявлення потенційних проблем. Вимагається від компаній подавати регулярні звіти про діяльність, ціни та ринкові частки.

Антимонопольне регулювання в мережевій економіці є критично важливим для підтримання здорової конкуренції, захисту споживачів та стимулювання інновацій. Кожен із заходів має свої переваги та недоліки, і їх ефективність залежить від конкретних умов ринку та здібностей регуляторних органів.

Комплексний підхід, що включає контроль за злиттям та поглинанням, запобігання зловживанням домінуючим становищем, регулювання доступу до мереж, цін і тарифів, стимулювання конкуренції та постійний моніторинг, є найбільш ефективним для забезпечення стабільного розвитку мережевих галузей.

З огляду на сучасні тенденції розвитку мережевої економіки, можна виділити наступні перспективи розвитку антимонопольного регулювання в Україні:

- Вдосконалення законодавства про захист конкуренції.
- Розширення повноважень антимонопольних органів
- Посилення відповідальності за порушення антимонопольного законодавства
- Адаптацію законодавства до нових технологій та ринкових умов
- Збільшення ресурсів антимонопольних органів. Це дозволить їм:
- Проводити більш ефективні розслідування
- Забезпечити кращий контроль за злиттями та поглинаннями
- Підвищити рівень обізнаності про антимонопольне законодавство
- Підвищення обізнаності підприємців та споживачів про антимонопольне законодавство. Це може бути досягнуто шляхом проведення інформаційних кампаній, надання консультаційної допомоги та створення освітніх програм.
- Посилення координації між антимонопольними органами різних країн. Це дозволить ефективніше боротися з міжнародними картелями, обмінюватися досвідом та кращими практиками й сприяти розвитку конкуренції.

Таким чином, мережеві галузі мають ряд особливостей, що вимагають особливого підходу до антимонопольного регулювання. Тому антимонопольне регулювання є важливим інструментом для забезпечення того, щоб мережеві галузі працювали на благо споживачів. Вжиття заходів для посилення антимонопольного регулювання може призвести до нижчих цін, кращої якості послуг та більших інновацій. Ефективне антимонопольне регулювання мережевих галузей може допомогти Україні створити більш конкурентоспроможну та динамічну економіку.

3.2. Роль та функції антимонопольних органів в Україні

Антимонопольна політика в мережевій економіці України має свої особливості, зумовлені специфікою ринків, законодавчою базою та інституційною структурою.

Метою Антимонопольного комітету України, як державного органу з унікальним статусом, є забезпечення конкуренції у господарській діяльності на благо держави.

Особливості унікального статусу Антимонопольного комітету України визначаються його обов'язками та повноваженнями, до яких відноситься його роль у формуванні конкурентної політики. Ці особливості визначено Законом України "Про Антимонопольний комітет України" та іншими законодавчими актами. Вони охоплюють різні аспекти, зокрема порядок призначення та звільнення Голови Антимонопольного комітету України, його заступників, представників держави, голів територіальних осередків [29]. Крім того, спеціальні процесуальні засади діяльності Антимонопольного комітету України, забезпечення соціальних гарантій, захисту особистих і майнових прав його працівників на рівні з правоохоронними органами, в тому числі щодо оплати праці.

До основних обов'язків Антимонопольного комітету входить [29]:

1. Нагляд за дотриманням антимонопольного законодавства у процесах створення, реструктуризації та ліквідації суб'єктів господарювання; у випадках перетворення органів управління в товариства підприємців, а також при придбанні акцій, паїв, майна господарських товариств і підприємств; у провадженні підприємницької діяльності та здійсненні повноважень центральних і місцевих органів державної влади, а також органів місцевого і регіонального самоврядування щодо підприємців.

2. Розгляд справ про порушення антимонопольного законодавства та прийняття відповідних рішень здійснюється відповідно до наданих органу повноважень.

3. Подання позовів (клопотань) до суду чи господарського суду про порушення антимонопольного законодавства, у тому числі:

- з приводу анулювання актів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого та регіонального самоврядування та припинення їхніх дій, що обмежують конкуренцію, у випадках, якщо вони не отримають наказу Антимонопольного комітету про скасування незаконних актів, припинення порушених тощо у встановлені терміни;

- з приводу компенсації збитків, заподіяних порушенням антимонопольного законодавства; про конфіскацію незаконно отриманих доходів суб'єктами підприємницької діяльності внаслідок порушення антимонопольного законодавства.

Закон України "Про захист економічної конкуренції" передбачає відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за порушення антимонопольного законодавства шляхом застосування таких видів санкцій [30].

Відповідно до статті 20 Закону "Про захист економічної конкуренції" та статті 19 Закону "Про обмеження монополії та запобігання недоброзичливій конкуренції у господарській діяльності", у формі штрафу, на підприємців - юридичних осіб може бути покладено відповідальність за порушення антимонопольного законодавства та економічної конкуренції (включаючи зловживання монопольним капіталом на ринку, викладання незаконних угод між підприємцями, дискримінацію підприємців органами влади та управління та недоброзичливу конкуренцію) [30; 31]. Розмір штрафу нараховується до п'яти відсотків доходу підприємця - юридичної особи від продажу товарів (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передує році, в якому вкрито штраф.

У разі неподання, несвоєчасного подання або подання завідомо недостовірної інформації до Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень накладається штраф у розмірі не більше 0,5 % виручки підприємця від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за попередній звітний рік перед роком накладення штрафу.

У разі неможливості обчислення доходу підприємця або його відсутності накладаються штрафи, зазначені в частині другій зазначеної статті, у розмірі до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Оперативну та економічну відповідальність можуть виконувати як сам Антимонопольний комітет, так і відповідні органи та керівництво. Водночас, Антимонопольний комітет проводить примусовий розподіл монополістичних суб'єктів. Найпоширенішим видом оперативних та економічних санкцій, застосовуваних органами влади, є: скасування ліцензій та припинення зовнішньоекономічних операцій.

У випадку, коли підприємці зловживають своїм монопольним становищем на ринку, Антимонопольний комітет правом ухвалив резолюцію про примусове поділ монопольних суб'єктів. Вказана санкція не застосовується у наступних випадках:

У разі неможливості організаційного або територіального розчленування підприємств, структурних підрозділів або структурних одиниць; при наявності тісного технологічного зв'язку між підприємствами, їх структурними підрозділами або структурними одиницями, якщо внутрішній обіговий оборот не перевищує 30% від загального валового виробництва підприємства (асоціації тощо).

До складу Антимонопольного комітету України входять Голова та десять державних уповноважених. Із державних уповноважених до складу Антимонопольного комітету України обираються два перших заступники та три заступники Голови [29].

Утворення територіальних відділень здійснює Антимонопольний комітет України. У зв'язку з цим один із державних уповноважених, який обіймає посаду в Антимонопольному комітеті України, одночасно виконує обов'язки керівника Київського міського територіального відділення Антимонопольного комітету України. Ланцюжок територіальних управлінь, які виконують певні повноваження відповідно до регіональних директив щодо централізованого

контролю та управління: це те, що передбачає формування територіальних відділень в АКУ.

Антимонопольний комітет України та його територіальні відділення утворюють організацію органів Антимонопольного комітету України на чолі з Головою. Антимонопольний комітет України та його територіальні відділення є юридичними особами, які ведуть поточні та накопичувальні (вкладні) рахунки в установах банків; печатки із зображенням емблеми Державного Герба України та своїм найменуванням.

До складу Антимонопольного комітету України входять декілька органів: адміністративні колегії Антимонопольного комітету України, державні уповноважені Антимонопольного комітету України та адміністративні колегії територіальних відділень Антимонопольного комітету України.

Щодо здійснення нагляду у сфері забезпечення додержання законодавства про застосування антимонопольного законодавства Антимонопольний комітет України має наступні повноваження.

Розглядає заяви та справи про порушення законодавства про економічну конкуренцію; проводити розслідування за цими заявами та справами. Видавати накази та приймати рішення у справах у порядку, передбаченому законодавством про економічну конкуренцію, перевіряти рішення у справах, давати висновки щодо оцінки дій щодо дотримання законодавства про економічну конкуренцію.

Розглядати справи про адміністративні правопорушення; приймати постанови. Перевіряти їх законність та обґрунтованість, а також перевіряти суб'єкти господарювання, об'єднання, органи влади та органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління. Обов'язково перевіряйте дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції: не лише під час розслідування позовів чи порушень, а й у випадках застосування законодавства про захист економічної конкуренції.

У випадках, пов'язаних із заявами та порушеннями законодавства про захист конкуренції, у тому числі перевітками чи іншими передбаченими законом

ситуаціями, від різних суб'єктів може вимагатися надання інформації. Це суб'єкти господарювання, об'єднання, органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також їх посадові та службові особи, а також будь-які інші фізичні та юридичні особи, навіть якщо інформація є секретною.

Призначення експертизи та експерта здійснюється з числа осіб, які мають необхідні знання для надання експертного висновку; перевірки службових приміщень та транспортних засобів суб'єктів господарювання — юридичних осіб — проводяться у випадках та порядку, передбачених законодавством. Під час огляду незалежно від їх місцезнаходження вилучаються або вилучаються речі чи документи, які можуть бути доказами або джерелом доказів у справі.

Працівникам Антимонопольного комітету України за жодних обставин не можна перешкоджати виконанню своїх обов'язків.

Залучати співробітників МВС, митниці та інших правоохоронних органів для забезпечення ретельного розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Це включає спеціальні розслідування, де така участь є необхідною. Також залучати до обговорення цих тем фахівців органів влади, ОМС — їх відповідних голів, заступників керуючих справ місцевих рад.

З метою визначення становища, у тому числі монопольного (домінуючого), суб'єктів господарювання на цьому ринку та прийняття відповідних рішень (розпоряджень), проводять дослідження ринку з метою встановлення меж товарного ринку.

Оцінка контролю між суб'єктами господарювання та груповим утворенням. Подання до органів виконавчої влади: змусити органи місцевого самоврядування розглянути питання про анулювання ліцензій та серйозно поставитися до закриття діяльності, пов'язаної з порушенням конкурентного законодавства ЗЕД; суб'єкт господарювання та складова частина одного суб'єкта господарювання ідентифікуються як групи.

Надавати офіційні та юридично обов'язкові пропозиції різним суб'єктам — у тому числі органам влади, органам місцевого самоврядування та

контролюючим організаціям — щодо заходів щодо припинення будь-яких дій чи бездіяльності, які можуть свідчити про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції. Також спрямовувати їх на усунення першопричин, що призводять до таких порушень, і сприяючих факторів; а також створити умови, що не сприяють подібним правопорушенням у майбутньому.

подавати до суду позови, заяви та скарги щодо виконання законодавства про економічну конкуренцію; також надсилати запити щодо інформації щодо судових справ, які розглядаються цими судами відповідно до того самого законодавства про економічну конкуренцію. Одночасно звертатися та отримувати від відповідних органів інших держав інформацію, необхідну для їх роботи.

Надавати інформацію компетентним органам інших держав на умовах і в порядку, передбачених законодавством; реалізує інші повноваження, передбачені законодавством про захист економічної конкуренції.

Як бачимо, антимонопольні органи України відіграють важливу роль у забезпеченні конкурентного середовища, захисті прав споживачів та стимулюванні інновацій.

3.3 Аналіз законодавства та роль антимонопольних органів в українській мережевій економіці

Антимонопольний комітет України є державним органом, який має власну регуляторну та правову підтримку. Від дня проголошення незалежності України настав значний період часу, протягом якого антимонопольне регулювання зазнало змін [29].

Основною метою антимонопольного законодавства є обмеження монополій та їх впливу, створення конкурентного середовища, підтримка та сприяння розвитку малого бізнесу. Це особливо актуально для мережових галузей, таких як телекомунікації, енергетика та транспорт. У цьому контексті

важливу роль відіграють антимонопольні органи, зокрема Антимонопольний комітет України (АМКУ).

Найжорсткіше контролюються горизонтальні злиття, тобто об'єднання підприємств, що виробляють товари та послуги одного типу, що призводить до монополізації галузі. Методи виконання антимонопольних законів полягають у ліквідації підприємства, якщо понад 60% ринку будь-яких товарів чи послуг, високому оподаткуванні монопольних доходів, контролю за цінами монополістів, роз'єднанні монополії.

Україна пройшла чотири основні етапи розвитку конкурентної політики. Перший етап відповідає формуванню конкурентної політики, другий - демонополізація, третій - захист існуючої конкуренції, четвертий - активний захист і політика забезпечення конкуренції. Забезпечити

Забезпечення нормального функціонування конкуренції на українських ринках на сьогоднішній день здійснюється за допомогою законодавчих та нормативних актів, які залежно від часу та ринкових умов зазнали багатьох змін.

Правова основа господарської діяльності визначається наявністю різних видів суб'єктів господарювання з різними формами власності. Це регулюється Господарським процесуальним кодексом України, яким регулюються дії господарського суду та інших осіб, які беруть участь у забезпеченні правосуддя у справах, віднесених до юрисдикції господарського суду. Кримінальний кодекс України відіграє важливу роль у правовому захисті прав і свобод людини і громадянина, охороні власності, громадського порядку, громадської безпеки, довкілля, конституційного ладу України від кримінальних правопорушень. Крім того, Кодекс України про адміністративні правопорушення спрямований на захист прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, законних інтересів підприємств, установ і організацій. Його метою є охорона правопорядку, зміцнення законності, профілактика правопорушень, виховання громадянами важливості дотримання Конституції та законів України, виховання поваги до прав, честі та гідності громадян, до правил співіснування, свідоме виконання своїх обов'язків, відповідальність перед суспільством. Цивільний

кодекс України, який регулює особисті немайнові та майнові відносини, також іменовані цивільними, ґрунтуються на засадах юридичної рівності, свободи волевиявлення та незалежності. Кодекс адміністративного судочинства України визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів щодо розгляду адміністративних справ, а також порядок подання заяв і здійснення адміністративного судочинства.

– Закон України "Про Антимонопольний комітет України" від 26.11.1993 № 3659-ХІІ, яким визначено орган, що здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання норм конкурентного законодавства, зафіксовано його структуру, права і компетенцію [29];

– Закон України "Про захист економічної конкуренції" від 11.01.2001 № 2210-ІІІ, який визначає правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності і спрямований на забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентних відносин [30];

– Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" від 07.06.1996 № 236/96-ВР, що визначає правові засади захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції [31];

– Закон України «Про природні монополії» від 20.04.2000 № 1682-ІІІ, норми якого визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій в Україні [32]

Нормативні акти Президента України у формі указів та розпоряджень, які є обов'язковими до виконання на території України. Нормативно-правові акти Антимонопольного комітету України, зокрема такі, як:

– Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України [33];

– Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України [34];

– Про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію) [34];

– Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку тощо) [35].

Міжнародні правові акти та договори, до яких зобов'язання були надані Верховній Раді України. Нормативні акти Кабінету Міністрів України, зокрема:

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання»[36];

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень» тощо [37].

Інші нормативно-правові акти, прийняті відповідно до законів України, сполучення радикальних реформ для дерегуляції економіки та розвитку.

Збалансована конкуренція стала основним каталізатором розпочатого у 2000 році відновлення. Однак реформи були швидко обмежені. З початку 2010-х років держави

Політика фактично спрямована на придушення конкуренції. У багатьох випадках тоді зупинився зріст ВВП, незважаючи на окремі сприятливі зовнішні умови. Це відомо про те, що економічна політика має більший вплив на розвиток української економіки, ніж ціни на основні внутрішні експортні товари на світовому ринку. Глибокі та наступні реформи можуть забезпечити постійне зростання в негативних зовнішніх умовах. У той же час заходи з обмеження конкуренції призводять до зниження економіки навіть за високі ціни на експортні товари. останніх останніх п'яти років в Україні було впроваджено кілька значних економічних реформ.

Реформи в Україні цього періоду, хоч і менш радикальні та послідовні порівняно з 1990-ми роками, все ж були проведені. Проте Україні вкрай необхідно створити комплексну національну конкурентну політику та реалізувати заходи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності, обмеження монополізації ринків та покращення конкуренції.

Найважливіші сфери реформ включають демонополізацію економіки, ліквідацію антиконкурентних норм у законодавстві, приватизацію, забезпечення конкурентної нейтральності та рівних умов праці.

Засновуючись на вищезазначеному, можна зробити наступні висновки: Антимонопольний комітет України завершив процес формування та розвитку, який умовно поділяється на чотири етапи. Кожен з них відповідає стратегії.

Поведінковість, необхідна для впровадження ринкової економіки в умовах сучасної України після радянських часів, є регуляторно-правовою базою, яка сприяє роботі АМКУ і складається із законів та регуляцій. Наявність цих компонентів сприяє збереженню процвітаючого конкурентного середовища на ринку України.

Антимонопольна політика в мережевій економіці України має вирішальне значення для забезпечення справедливої конкуренції та захисту прав споживачів. Законодавча база та діяльність Антимонопольного комітету України спрямовані на запобігання зловживанням ринковою владою та створення рівних умов для всіх учасників ринку.

Законодавство та діяльність антимонопольних органів в Україні потребують вдосконалення, щоб відповідати викликам мережевої економіки. Необхідно чіткіше законодавство, більш прозору та незалежну роботу АМКУ, а також кращу координацію з іншими органами влади, оскільки швидкий розвиток технологій постійно створює нові виклики для антимонопольного регулювання. В українському законодавстві відсутні деякі інструменти, які могли б бути корисними для антимонопольного регулювання, наприклад, можливість розслідування зловживання домінуючим становищем на ринку онлайн-платформ.

Ефективна діяльність антимонопольних органів у сфері мережевої економіки України відіграє ключову роль у забезпеченні здорової конкуренції, захисті прав споживачів та стимулюванні інновацій.

Висновок до розділу 3

Підсумовуючи вищевикладене про антимонопольне регулювання в мережевій економіці та його особливості в Україні, можна зробити такі висновки.

1. Антимонопольне регулювання в мережевій економіці потребує особливого підходу, враховуючи специфіку сучасних цифрових ринків. Україна, як частина глобальної економічної системи, стикається з унікальними викликами та можливостями у цьому контексті. Мережева економіка характеризується високим рівнем концентрації ринкової влади, що може призвести до монополізації та зниження конкуренції. ІХ ефективність - це концепція, яка використовується для оцінки ефективності антимонопольного регулювання. Заходи антимонопольного регулювання повинні бути спрямовані на максимізацію ІХ ефективності.

2. Антимонопольні органи України відповідають за реалізацію державної антимонопольної політики. Їхніми основними функціями є: запобігання антиконкурентній поведінці, такий як зловживання монопольним становищем, змови та недобросовісна конкуренція; контроль за злиттями та поглинаннями; захист прав споживачів; сприяння розвитку конкуренції. Антимонопольні органи мають повноваження розслідувати порушення антимонопольного законодавства, накладати штрафи та інші санкції, а також звертатися до суду з позовами про припинення антиконкурентної поведінки.

3. В Україні діє ряд законів, спрямованих на стимулювання конкуренції та запобігання антиконкурентній поведінці. До основних законів у цій сфері належать Закон України "Про захист економічної конкуренції", Закон України "Про державні реєстри та інформаційні ресурси у сфері протидії недобросовісній конкуренції" та Закон України "Про захист прав споживачів". Антимонопольні органи відіграють важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності української мережевої економіки. Вони роблять це шляхом реалізації державної

антимонопольної політики, контролю за злиттями та поглинаннями, захисту прав споживачів та сприяння розвитку конкуренції.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження процесів антимонопольного регулювання мережевої економіки дійшли таких висновків.

1. Антимонопольне законодавство – це державне втручання, спрямоване на збереження ефективної конкуренції та умов вільного ринку; вони досягаються шляхом запобігання монопольній діяльності, а також захисту та сприяння конкуренції. Антимонопольна політика є одним із найважливіших елементів державної економічної політики, оскільки вона покликана гарантувати успішне функціонування системи ринкової економіки, що сприяє розвитку економічного зростання, що, у свою чергу, забезпечує добробут людей.

2. Антимонопольне регулювання підпадає під рамки забезпечення вільної конкуренції, якою повинні користуватися всі суб'єкти господарювання, водночас захищаючи права споживачів. По суті, основні теоретичні основи, які лежать в основі антимонопольного регулювання, обертаються навколо трьох основних теорій: теорії ринкової влади, теорії недобросовісної конкуренції та теорії, яка підтримує захист прав споживачів.

3. Антимонопольна політика здійснюється за допомогою ряду механізмів, як прямих, так і непрямих. До прямих інструментів антимонопольної політики належать заборона антиконкурентних угод і змов; заборона зловживання монопольним становищем; а також поділ монополій. З іншого боку, антимонопольна політика опосередковано знаходить інші інструменти: антимонопольне законодавство; державний контроль за концентрацією економічної влади; і сприяння конкуренції шляхом її стимулювання тим чи іншим способом. Як правило, успішна антимонопольна політика сприяє створенню середовища, що кишить здоровою конкуренцією, яка, у свою чергу, діє як каталізатор інновацій, забезпечуючи тим самим економічну ефективність, яка є взаємно вигідною як для споживачів, так і для підприємств.

4. Мережева економіка характеризується домінуванням мережевих ефектів, коли цінність товару чи послуги зростає з кількістю користувачів. Вона

базується на принципах децентралізації та автономності, коли учасники мережі можуть вільно взаємодіяти один з одним без посередництва центральних органів влади. Мережева економіка динамічна та мінлива, що обумовлюється постійним виникненням нових технологій та бізнес-моделей. Також вона глобальна, що дає можливість учасникам мережі виходити на нові ринки та співпрацювати з партнерами з усього світу.

5. Мережева економіка суттєво змінює правила гри на ринку, сприяючи як новим можливостям для підприємців, так і новим викликам для конкурентного середовища. Отже, мережевим компаніям забороняється вступати в угоди, які обмежують конкуренцію, такі як фіксування цін або розподіл ринків. Мережевим компаніям, які мають домінуюче становище на ринку, забороняється зловживати ним, наприклад, встановлювати несправедливо високі ціни або обмежувати доступ до ринку для конкурентів. Також вони зобов'язані отримувати дозвіл антимонопольних органів на злиття та поглинання, якщо такі угоди можуть призвести до значного обмеження конкуренції. У деяких випадках антимонопольні органи можуть встановлювати максимальні ціни на продукцію або послуги мережеских компаній. У крайніх випадках антимонопольні органи можуть зобов'язати мережеві компанії розділитися на дві або більше менших компаній, щоб підвищити конкуренцію.

6. Мережева економіка має ряд особливостей, які роблять її складною для регулювання. Антимонопольні органи повинні використовувати як традиційні (заборона антиконкурентних угод, контроль за злиттями та поглинаннями та регулювання цін), так і нові механізми регулювання (регулювання алгоритмів, регулювання даних та регулювання платформ), щоб ефективно регулювати мережеві компанії та платформи та захищати конкуренцію. Успішна адаптація антимонопольної політики до умов мережевої економіки є ключовим фактором для забезпечення здорової конкуренції та сталого економічного розвитку.

4. Мережева економіка характеризується перевагою мережеских ефектів, коли вартість продукту або послуги зростає з кількістю користувачів. Вона базується на принципах децентралізації та автономії, коли учасники мережі

можуть вільно взаємодіяти один з одним без посередництва центральних органів. Мережева економіка є динамічною і змінюється, що постійно постійно появою нових технологій та бізнес-моделей. Вона також є глобальною, що дозволяє учасникам мережі входити на нові ринки та співпрацювати з партнерами з усього світу.

5. Правила ринку зазнають значних змін через мережеву економіку, створюючи як нові можливості для підприємців, так і нові виклики для конкурентного середовища. Відповідно, мережевим компаніям не дозволяється брати участь в угодах, які перешкоджають конкуренції, наприклад, маніпулювання цінами або розподіл ринку. Мережевим компаніям, які займають домінуюче становище на ринку, забороняється використовувати його, наприклад, встановлювати невинновдано високі ціни або обмежувати вихід на ринок для конкурентів. Вони також повинні отримати дозвіл антимонопольних органів на будь-які злиття або поглинання, які можуть призвести до суттєвого зниження конкуренції. У деяких випадках антимонопольні органи мають повноваження встановлювати граничні ціни на продукти чи послуги, які пропонують мережеві компанії. У найсуворіших обставинах антимонопольні органи мають повноваження вимагати поділу мережевих компаній на менші організації для сприяння посиленню конкуренції.

6. Мережева економіка має низку характеристик, які створюють проблеми, коли йдеться про регулювання. Щоб ефективно регулювати мережеві компанії та платформи та захищати конкуренцію, антимонопольні органи повинні застосовувати комбінацію традиційних заходів (таких як заборона антиконкурентних угод, контроль за злиттям і поглинанням і регулювання цін), а також нових регуляторних механізмів (включно з регулюванням алгоритмів), регулювання даних і регулювання платформи). Здатність успішно адаптувати антимонопольну політику до реалій мережевої економіки має вирішальне значення для сприяння потужній конкуренції та сприяння сталому економічному зростанню.

7. У контексті мережевої економіки антимонопольне регулювання потребує особливого підходу, який враховує особливості сучасних цифрових ринків. Україна, будучи невід'ємною частиною глобальної економічної системи, стикається в цій сфері з характерними викликами та перспективами. Мережева економіка відрізняється значним рівнем концентрації ринкової влади, що може призвести до монополізації та зниження конкуренції.

8. Українські антимонопольні органи несуть відповідальність за реалізацію державної антимонопольної політики. Основні їх функції включають: запобігання антиконкурентної поведінки, такої як зловживання монополюним становищем, угода і недобросовісна конкуренція; контроль над злиттями та поглинаннями; захист прав споживачів; сприяння розвитку конкуренції. Антимонопольні органи мають повноваження розслідувати порушення антимонопольного законодавства, накладати штрафи та інші санкції, а також подавати позови для припинення антиконкурентної поведінки.

9. Україна має ряд законів, спрямованих на стимулювання конкуренції та запобігання антиконкурентній поведінці. До основних законів у цій сфері входять Закон України "Про захист економічної конкуренції", Закон України "Про державні реєстри та інформаційні ресурси у боротьбі з недобросовісною сферою конкуренції" та Закон України "Про захист прав споживачів". Антимонопольні органи грають важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності української мережевої економіки. Вони реалізують державну антимонопольну політику, контролюють злиття та поглинання, захищають права споживачів та сприяють конкуренції.

Антимонопольна політика у мережевій економіці є надзвичайно важливою через особливості цифрових ринків і вплив нових технологій на конкуренцію. Якщо говорити про малий та середній бізнес, то ось тут антимонопольна політика має створювати сприятливі умови для розвитку малого і середнього бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кудласевич О. М. Теоретичні засади антимонопольної політики держави (з історії вітчизняної економічної думки). *Український соціум*. 2016. № 2 (57). С. 71–79.
2. Берестнев В.М. Актуальні проблеми антимонопольної політики на сучасному етапі. *Проблеми сучасної економіки*. 2015. № 28-1. С. 133-140
3. Авдонін Р. В. Сучасне конкурентне право України: тенденції в антимонопольному регулюванні. *Актуальні проблеми права: історія, теорія і сучасність. Міжвузівська науково-практична конференція*. 2016. С. 5-13
4. Комаров О.В., Пилюк К. А. Антимонопольна політика на сучасному етапі: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Економіка та сучасний менеджмент: теорія і практика*. 2016. № 60 (98). С. 46-53.
5. Щербатюк О. Антимонопольна політика в Україні: практика реалізації та напрямки удосконалення. *Економічний аналіз*. 2011. № 9-2. С. 430–433.
6. Соболева І. Інструментальне забезпечення реалізації антимонопольної політики. *Theory and Practice of Public Administration*. 2020. Т. 2, № 69. С. 159–166. URL: <https://doi.org/10.34213/tp.20.02.19> (дата звернення: 20.05.2024).
7. Фісуненко Н. О. Антимонопольна політика Сполучених Штатів Америки. *The 10th International scientific and practical conference “Science and education: problems, prospects and innovations”*. 2021. 494 с.
8. Майстро С. В. Теоретика-методичні та нормативно-правові основи державної антимонопольної політики. *Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series: Public Administration*. 2022. № 2. URL: <https://doi.org/10.52363/414-5866-2022-2-15> (дата звернення: 20.05.2024).
9. Куліш Л. П. Конкурентна політика у системі інструментів державного регулювання економіки. *Економіка і держава*. 2019. №1. С. 126-131.

10. Борисенко З. Монополія контролю. Чи зможе парламент навести лад у АМКУ?. *Дзеркало тижня*. 2019. С. 8.
11. Кирилюк А. О. Особливості оцінки ефективності та результативності державної антимонопольної політики. *In: The 7 th International scientific and practical conference "Global science: prospects and innovations"*. 2024. 619 с.
12. Машкара-Чокнадій, В. В., Ковач О. Є. Антимонопольна політика ЄС в умовах посилення конкурентної боротьби. 2022.
13. Гриценко А., Песоцька Є. Формування інформаційно-мережевої економіки. *Економічна теорія*. 2013. № 1. С. 5–19.
14. Филюк Г. М. Високий рівень монополізації української економіки – бар'єр на шляху підвищення рівня її конкурентоспроможності. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2015. № 10. С. 102-109.
15. Комеліна О. В., Мироненко В. І. Інформаційно-мережева економіка та стан її розвитку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 1. С. 106–111. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.1-17> (дата звернення: 22.05.2024).
16. Малюк М.О. Актуальні проблеми діяльності Антимонопольного комітету України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. № 33. С. 47–53.
17. Сухоруков А. І. Інституційна складова структурних реформ у реальній економіці. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент*. 2016. № 9. С. 157-168.
18. Нечипорук Л.В. Теоретичні аспекти формування мережевої економіки. *Економічна теорія та право*. 2015. № 1. С. 76–84.
19. Филюк, Г. М. Трансформація ринкових структур в умовах глобалізації. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2010. 38 с.
20. Пасічник Т. П. Антимонопольне регулювання в Україні: аналіз та напрями вдосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 12. С. 96–100.

21. Данилович-Кропивницька М.Л. Становлення мережевої економіки в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 832. С. 138–145.
22. Кравчук О. І. Мережева економіка - домінанта розвитку економічних і соціально-трудових відносин. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2016. № 2. С. 161–170.
23. Болгов В. Є., Ахновська І. О. Регулювання ринку природної монополії в умовах економіки знань. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8. С. 161–167. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.8-27> (дата звернення: 25.05.2024).
24. Швидка Т. В. Проблеми монополізації та антимонопольного регулювання на ринку інформаційних послуг і соціальних мереж. *Економічна теорія та право*. 2018, С. 162-175.
25. Карпенко, Н. О. Антимонопольне регулювання у контексті міжнародного досвіду. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі*. 2020. № 8. С 10-15.
26. Коваленко І. А., Медведєв Д. В. Роль антимонопольного законодавства у розвитку економіки України. *thesis*. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18965> (дата звернення: 25.05.2024).
27. Ульянов К. Є. Монополізація ринків та її регулювання в умовах глобалізації. *Київ*, 2013. 20 с.
28. Про механізм антимонопольного регулювання діяльності монопольних утворень : Постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1994 р. № 400 : станом на 25 серп. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-94-п#Text> (дата звернення: 27.05.2024).
29. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII: Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

30. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III : станом на 16 трав. 2024 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

31. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР : станом на 16 жовт. 2020 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

32. Про природні монополії : Закон України від 20.04.2000 р. № 1682-III : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

33. Про Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України : Розпорядж. Антимонопол. ком. України від 23.02.2001 р. № 32-р : станом на 3 черв. 2016 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0291-01#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

34. Положення про порядок подання та розгляду заяв про попереднє отримання дозволу Антимонопольного комітету України на концентрацію суб'єктів господарювання : Розпорядж. Антимонопол. ком. України від 21.06.2016 р. № 14-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1064-16#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

35. Про затвердження Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку : Розпорядж. Антимонопол. ком. України від 05.03.2002 р. № 49-р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

36. Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання : Постанова Каб. Міністрів України від 28.02.2002 р. № 219 : станом на 17 лип. 2003 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-п#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

37. Про Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень : Постанова Каб. Міністрів України від 22.02.1995 р. № 135 : станом на 13 черв. 2002 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/135-95-п#Text> (дата звернення: 27.05.2024).

38. Швидка Т. І. Зарубіжний досвід антимонопольної політики та перспективи реформування вітчизняного конкурентного законодавства в умовах глобалізації. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2018. №33. С.107-110.

39. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності : Закон України від 18.02.1992 р. № 2132-XII : станом на 27 лют. 2002 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-12#Text> (дата звернення: 27.05.2024).